

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

49534

Aşağıdaki sorularımın, **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar'ın Eylül 2026'da Hakkâri'ye gerçekleştirdiği ziyaret sırasında yaptığı açıklamalar, Hakkâri'nin "madenin başkenti" ve "maden merkezi" haline getirilmek istendiğini, bölgenin "çinko-kurşun kuşağı" olarak değerlendirileceğini ve burada bir "maden destanı" yazılmasının hedeflendiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca yeni maden sahalarının açılmasını değil; maden çıkarma, zenginleştirme, taşıma, işleme ve izabe faaliyetlerinden oluşan kapsamlı bir madencilik-sanayi zincirinin kurulmasını öngörmektedir.

Oysa Hakkâri'nin dağları, vadileri, yaylaları, meraları, ormanları, akarsuları, su varlıkları, tarım alanları ve yaban hayatı sermaye birikiminin kullanımına açılacak birer "hammadde" değil, korunması gereken yaşam varlıklarıdır. Hakkâri, Şırnak ve Siirt birbirinden kopuk coğrafyalar değil, ekolojik ilişkiler bütünü oluşturan yaşam alanlarıdır. Bu nedenle madencilik faaliyetlerinin etkisi ruhsat sınırlarıyla sınırlı kalmayacak; su havzalarına, toprağa, meralara, tarıma, hayvancılığa ve canlı yaşamına yayılarak bölgesel bir ekolojik tahribata dönüşebilecektir.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve ilgili kamu kurumlarınca hazırlanan geçmiş dönem fizibilite çalışmalarında Hakkâri-Şırnak hattındaki kurşun-çinko yataklarının zenginleştirilmesi ve işlenmesine yönelik modeller ortaya konulmuştur. Bu çalışmalar, madenciliğin yalnızca cevher çıkarılmasından ibaret olmadığını; yoğun su ve enerji kullanımı, kimyasal süreçler, atık oluşumu, ulaşım altyapısı ve geniş sanayi alanlarıyla birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Siirt Organize Sanayi Bölgesi'ndeki Lineer Metal Çinko Tesisi de bu zincirin önemli halkalarından biridir. Şirketin kendi açıklamalarında, başta Hakkâri olmak üzere bölgedeki madenlerden sağlanacak cevherin Siirt'e taşınarak işleneceği; çinko ürünlerinin yanı sıra kurşun, kadmiyum, nikel ve kobalt içeren yan ürünlerin üretileceği belirtilmektedir.

Burada temel soru, doğal varlıkların ne kadar işletileceğinden önce hangi kamu yararı anlayışıyla ve kimin yararına işletileceğidir. Yatırım, istihdam ve kalkınma gerekçeleriyle doğal varlıkların şirketlerin kullanımına tahsis edilmesi; buna karşılık suyun kirlenmesi, toprağın ve meraların tahrip edilmesi, habitatların parçalanması, canlı yaşamının zarar görmesi ve ekolojik restorasyon maliyetlerinin topluma bırakılması kamu yararı olarak değerlendirilemez. Kârın özelleştirilip ekolojik bedelin toplumsallaştırıldığı bir madencilik modeli kabul edilemez.

Ekolojik toplum perspektifinde insan doğadan ayrı değildir. Bir dağın parçalanması, bir vadinin maden sahasına dönüştürülmesi, bir su varlığının üretim sürecine tahsis edilmesi veya bir meranın kullanım dışı bırakılması yalnızca arazi kullanım değişikliği değil, yaşam ilişkilerinin ve ekolojik bütünlüğün parçalanmasıdır. Bu nedenle Hakkâri'nin dağları, suları, toprağı ve meraları yalnızca ekonomik değerleri üzerinden değil, yaşamın devamlılığı açısından taşıdıkları değer üzerinden ele alınmalıdır. Hakkâri ve bölge kentlerinde yeni maden sahaları açılmadan,

mevcut ruhsatlar genişletilmeden ve işleme kapasitesi artırılmadan önce; havza ölçeğinde kümülatif ekolojik etki değerlendirmesi, bağımsız hidrojeolojik çalışmalar, su bütçesi ve ekolojik taşıma kapasitesi analizleri, biyoçeşitlilik araştırmaları ve uzun vadeli ekolojik restorasyon planları yapılmalıdır. Halkın, yerel yönetimlerin, köylülerin, çiftçilerin, meslek odalarının, üniversitelerin ve ekoloji örgütlerinin karar süreçlerine etkin katılımı güvence altına alınmalıdır.

Hakkâri ve bölge kentlerinin geleceği yeraltından ne kadar maden çıkarılacağıyla değil; suyunun, toprağının, dağlarının, meralarının, ormanlarının ve canlı yaşamının ne ölçüde korunacağıyla belirlenmelidir. Bu nedenle madencilik politikaları sermaye ve rantın ihtiyaçlarından değil; yaşam hakkı, su hakkı, ekolojik bütünlük, halkın karar hakkı, kamusal yarar ve kuşaklararası adalet temelinde yeniden ele alınmalı; geri dönüşü olmayan ekolojik tahribat riski taşıyan faaliyetler, bilimsel değerlendirmeler ve demokratik katılım tamamlanıncaya kadar durdurulmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri'yi "madenin başkenti" ve "maden merkezi" haline getirme hedefi doğrultusunda yeni maden ruhsatı verilmesi, mevcut ruhsatların genişletilmesi ve yeni arama faaliyetlerinin başlatılması planlanmakta mıdır? Planlanıyorsa, Hakkâri'nin doğal ve yaşam varlıklarının korunması bakımından hangi bağlayıcı ekolojik sınırlar esas alınmaktadır?
2. Hakkâri'de mevcut maden ruhsatlarının tamamının; su varlıkları, meralar, ormanlar, tarım alanları, yaban hayatı ve yerleşim alanları üzerindeki etkileri bağımsız ve bütüncül bir ekolojik değerlendirmeye tabi tutulmuş mudur? Bu değerlendirme yapılmadıysa yeni ruhsat ve kapasite artışlarının hangi bilimsel temelde sürdürüldüğü açıklanacak mıdır?
3. Hakkâri, Şırnak ve Siirt'teki maden sahaları ve işleme tesislerinin birlikte yaratacağı kümülatif ekolojik yıkımı ortaya koyan bölgesel bir çalışma bulunmakta mıdır? Bulunmuyorsa, böyle bir çalışma yapılmadan yeni madencilik faaliyetlerine izin verilmesinin gerekçesi nedir?
4. Hakkâri'de çıkarılacak cevherin Şırnak ve Siirt'te işlenmesine dayanan üretim zincirinin oluşturacağı toplam ekolojik yük hesaplanmış mıdır? Hesaplanmadıysa Hakkâri'deki maden sahalarının açılması hangi kamu yararı ölçütlerine göre savunulmaktadır?
5. Hakkâri'de madencilik nedeniyle zarar göreceği belirlenen su varlıkları, meralar, tarım alanları, ormanlar ve doğal yaşam alanları için "zararı sonradan giderme" yaklaşımı yerine, tahribatı baştan önleyen bağlayıcı koruma rejimleri oluşturulacak mıdır?
6. Ekolojik açıdan hassas bölgelerde yeni maden ruhsatlarının verilmesini ve mevcut işletmelerin genişletilmesini durduracak veya sınırlandıracak bir mekanizma bulunmakta mıdır? Bulunmuyorsa, ekolojik taşıma kapasitesinin aşılması halinde bu mekanizmanın oluşturulması planlanmakta mıdır?
7. Hakkâri'de yürütülen veya planlanan madencilik faaliyetleri nedeniyle bugüne kadar kaç hektar doğal alanın tahrip edildiği, kaç hektar mera ve orman alanının etkilendiği ve kaç su varlığının risk altına girdiği tespit edilmiştir?

8. Maden işletmelerinin kapatılması halinde geride bırakacağı pasa, atık, ağır metal ve diğer kirleticilerin uzun yıllar boyunca yaratacağı ekolojik riskler için mevcut şirketlerin tam restorasyon ve ekolojik iyileştirme yükümlülükleri yerine getirilmekte midir?
9. Hakkâri halkının, yerel yönetimlerin, köylülerin, çiftçilerin, hayvancılıkla geçinen toplulukların, meslek odalarının, bilim insanlarının ve ekoloji örgütlerinin iradesi alınmadan yaşam alanlarını etkileyen yeni maden projelerinin önünün açılması yerine, yerel halkın karar hakkını güvence altına alan bağlayıcı katılım mekanizmaları oluşturulacak mıdır?
10. Bakanlığınız, Hakkâri başta olmak üzere Şırnak ve Siirt'te geri dönüşü olmayan ekolojik tahribat riski taşıyan yeni madencilik faaliyetlerinin durdurulmasını, mevcut faaliyetlerin ekolojik açıdan yeniden değerlendirilmesini ve doğal yaşam varlıklarını koruyan yeni bir madencilik politikası oluşturulmasını gündemine alacak mıdır?